

vexilotogie

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU PŘI OKD PRAHA 3
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

81

Ing. Jaroslav Martýkán, Ankara

SYMBOLY TURECKÝCH POLITICKÝCH STRAN

Turecká cesta k demokracii po překonání následků vojenského převratu v r. 1980 je provázena širokým rozmachem politické aktivity a vznikem nových politických stran. Zkušenosti z vývoje v Turecku, připomínajícího současnou politickou situaci u nás, mohou napovědět, jakou cestou se bude politický systém dále vyvíjet. Dříve, než se budu zabývat vývojem a charakteristikou nejvýznamnějších z 19 legálních politických stran působících v Turecku, chtěl bych připomenout podmínky, za kterých tyto strany vznikaly.

Protože řevnívost politických stran na konci 70. let a jejich neschopnost vypořádat se s těživou vnitropolitickou krizi země a rozsáhlým terorismem vedly k vojenskému převratu ze 12. září 1980, bylo zcela logicky jedním z prvních opatření nových držitelů moci pozastavení činnosti stran a zákaz aktivity jejich představitelů. Dne 18. října 1981 byly politické strany v zemi rozpuštěny a ani po obnově politické činnosti dekretem Rady národní bezpečnosti v květnu 1983 nezměla být jejich činnost /ani pod novým jménem/ obnovena. Poslancům rozpuštěného parlamentu a vedoucím činitelům starých stran byla politická činnost zakázána na deset let. Novou politickou stranu podle tohoto dekretu mohlo založit minimálně 30 osob, jejichž spolehlivost byla ověřena Radou národní bezpečnosti. To vedlo ve svých důsledcích k tomu, že do nových politických stran a seskupení se nová politická reprezentace země zapojovala nikoli na základě společného programu a ideologie, ale zcela náhodně s cílem politicky a mocensky se prosadit. Ve svých důsledcích jsou proto nové politické strany poznámeny vnitřní nestabilitou a silnou frakční činností. Až lidové referendum 6. září 1987 zrušením zákazu činnosti bývalých politiků vrátilo na tureckou politickou scénu opravdové osobnosti a vůdce, kteří mají naději vytvořit stabilní politickou strukturu společnosti.

VLASTENECKÁ STRANA /Anavatan Partisi, ANAP/ je konzervativní pravicová strana zastupující zájmy podnikatelů a průmyslníků. Jako vládní strana provádí monetaristickou hospodářskou politiku a program privatizace státního majetku, podporuje tradič-

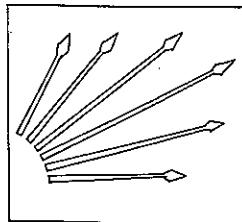
ní nacionalsmus a udržuje styky s islámským světem. Byla založena 20. 5. 1983 s cílem sjednotit čtyři politické tendenze, dominující Turecku před r. 1980 - liberálně konzervativní /Strana spravedlnosti/, sociálně demokratickou /Republikánská lidová strana/, krajně nacionalistickou /Strana národní akce/ a fundamentalistickou /Strana národní záchrany/. Zakladatelem strany je současný prezident Turgut Özal, označovaný za autora "ekonomického zázraku" v 80. letech. Jejím předsedou je od r. 1989 nový ministerský předseda Yildirim Akbulut a generálním tajemníkem Akgün Albayrak.

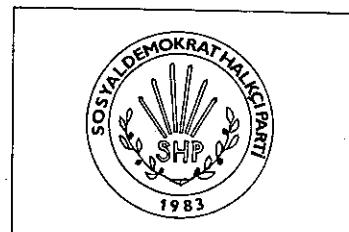
Obr. 1
částí emblému je název strany a rok jejího založení. Ve žlutozlatém provedení s hnědou kresbou a červenými nápisy se nachází na bílé vlajce ANAP /obr. 1/.

SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ LIDOVÁ STRANA /Sosyaldemokrat Halkçı Parti, SHP/ je hlavní opoziční strana, sociálně demokratického typu levého středu. Ve své politice hání zájmy drobné buržoazie, dělnictva a inteligence. SHP vznikla 21. 9. 1985 začleněním dosavadní Sociálně demokratické strany /Sosyal Demokrasî Partisi, SODEP/ do Lidové strany /Halkçı Partisi, HP/, neboť obě strany sdružovaly sociálně demokratické přívržence bývalé Republikánské lidové strany. Jejím předsedou je syn druhého tureckého prezidenta prof. Erdal Inonu a generálním tajemníkem Hikmet Çetin.

Jako sociálně demokratická strana a členka Socialistické internacionály je SHP věrná levicové symbolice, která však úzce navazuje na symboly Republikánské lidové strany /obr. 2/

Obr. 2

Obr. 3

/6 bílých šípů na červeném poli/ a Lidové strany /červené šípy na bílém poli/. Šípy představují šest ideálů strany i Turecké republiky v prvních třech dekádách její existence - republikanství, nacionalsmus, populismus, sekularismus, reformismus a etatismus. Ty vytýčil zakladatel Republikánské lidové strany i Turecké republiky Mustafa Kemal Atatürk. Znak tvoří červené kruhové pole s bílými písmeny SHP a šesti bílými šípy nad nimi, se dvěma zelenými olivovými ratolestmi po stranách. Nápis a letopočty v bílém mezikruží, jakož i olivy na snítkách jsou černé barvy, stejně jako kresba celého emblému. Letopočet

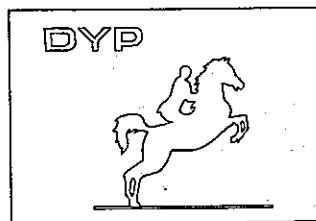
"1983" upozorňuje na rok založení HP /20. 5./ i SODEP /6.6./. Olivové ratolesti připomínají emblém SODEP, který obsahoval zelenou olivovou ratolest v zeleném prstenci, zkratku i celý název strany. Znak SHP na červeném obdélníkovém listu tvoří vlajku SHP /obr. 3/.

STRANA SPRÁVNÉ CESTY /Doğru Yol Partisi, DYP/ představuje v politické škále Turecka konzervativní pravý střed, opírající se o podporu podnikatelů, středních vrstev a intelligence. Byla založena 23. 6. 1983 přívrženci bývalé Strany spravedlnosti. V r. 1987 převzal funkci předsedy DYP bývalý předseda Strany spravedlnosti a ministerský předseda Turecka Süleyman Demirel. Vedle něho patří k jejím předním činitelům generální tajemník Gökberk Ergenekon.

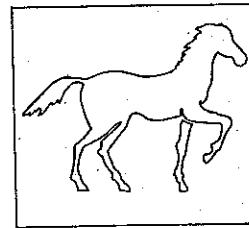
Své spojení s předpřevratovou Stranou spravedlnosti manifestovala DYP nejen volbou Demirela do svého čela, ale již dříve převzetím její symboliky. Emblém DYP tvoří červené kruhové pole s bílou siluetou jezdce na koni ve skoku s bílými iniciálami názvu strany; nápis i kružnice kolem kruhového pole jsou červené /obr. 4/. Na vlajce /obr. 5/, která je rovněž v tureckých národních barvách, je jezdec obrácen vždy doprava /tedy i na rubu/, písmena DYP jsou v levém horním rohu a pod jezdcem je bílou čárou naznačena zem. Bílý kůň je převzat ze symbolu Strany spravedlnosti /obr. 6/, i když byl tehdy ještě bez jezdce. Je národním zvířetem Turků a připomíná tradicionalismus strany, která se opírala o podporu velkostatkářů i drobných rolníků a jejíž vůdce Demirel byl představován jako "rolnický premiér".

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

STRANA DEMOKRATICKÉ LEVICE /Demokratik Sol Parti, DSP/ je nejsilnější mimoparlamentní stranou. Byla založena 14. 11. 1985 představiteli levého křídla SODEP, kteří nesouhlasili se spojením s Lidovou stranou, a přívrženci bývalé Republikánské lidové strany, věrnými jejímu poslednímu předsedovi Bülentu Ecevitovi. Ten se stal předsedou DSP i v r. 1989. Generálním tajemníkem je Selçuk Sonmez. DSP je považována za stranu levého středu se základnou zejména v odborech, malé a střední buržoazii a levicově orientované inteligenci.

Symbolem DSP je bílá holubice, představující svobodu, na světlemodré poli, doplněná na znaku i bílými písmeny DSP /obr. 7/. Na vlajce /obr. 8/ je poněkud posunuta k vlajícímu okraji listu a otočena o 90° doprava, takže zobákem míří k hornímu okraji vlajky. Modrá je tradiční barva Ecevitových příznivců a spolu s bílou je i barvou odborové konfederace Türk-İş. Na vlajce DSP symbolizují obě barvy její sepětí s odborářským a socialistickým hnutím.

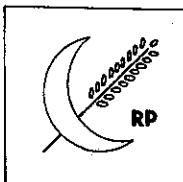

Obr. 7

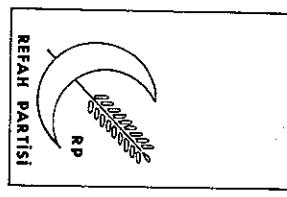

Obr. 8

STRANA PROSPERITY /Refah Partisi, RP/ je konzervativní pravicová politická strana přívrženců islámského fundamentalismu, jehož vliv roste zejména na venkově a ve východní části země. Byla založena 19. 7. 1983 členy bývalé Strany národní záchrany obdobného zaměření, významné posily se jí však dostává postupným přílivem z konzervativního křídla ANAP. Jejím předsedou je známý turecký pravicový politik Necmettin Erbakan, generálním tajemníkem Oguzhan Asilturk.

Obr. 9

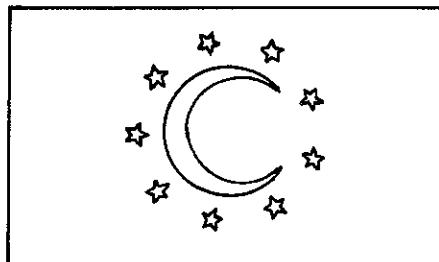

Obr. 10

Znakem RP je bílý půlměsíc zkřížený s obilním klasem na červeném poli, doplněném písmeny RP, která jsou rovněž jako klas bílé barvy /obr. 9/. Na vlajce, která se jako jediná kreslí po islámském způsobu, tedy s žerdí vpravo, je emblém posunut k vlajícímu okraji a otočen o 90° doleva a doplněn bílým nápisem REFAH PARTISI /obr. 10/. Symbolika používá tureckých národních barev, půlměsíc je tradičním islámským emblémem a obilní klas připomíná blahobyt, o který strana usiluje, jakž i podporu, které se jí dostává na venkově.

NACIONALISTICKÁ STRANA PRÁCE /Milliyetçi Çalisma Partisi, MCP/ stojí na samém pravém okraji politické škály Turecka. Je to pravicová, vyhraněně nacionalistická strana, kterou 7.7.1983 vytvořili příznivci bývalé Konzervativní strany spolu s po-hrobky rozpuštěné ultrapravicové Strany národní akce, smutně proslulé podporou teroristic-kého hnutí v 70. letech. V jejím čele také stojí bývalý předseda Strany národní akce Alpaslan Türkeş, generálním tajemníkem MCP je Devlet Bahçeli.

Vlajka MCP /obr. 11/ se velmi podobá turecké, bílý měsíc je však obklopen 9 menšími hvězdíčkami. Ty představují tzv. 9 principů Strany národní akce, převzatých jejím vůdcem Türkešem od mladotureckého bu-

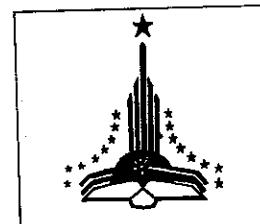

Obr. 11

ditele, jazykovědce a spisovatele Ziya Gökalpa z 19. století - nacionalsmus, idealismus, mravnost, korporativnost, vědec-kost, populismus, pokrokovost, technologismus a obranu svobody a rolnictva. Z. Gökalp hovořil o 9 světletech, která svítí na cestě nového Turecka do budoucnosti. Jiný symbol než vlajku strana nepoužívá.

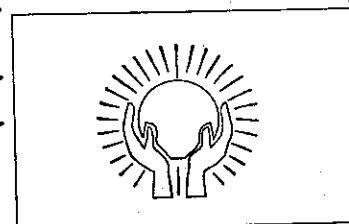
STRANA REFORMISTICKÉ DEMOKRACIE /İslahatçı Demokrasi Partisi, IDP/ je malá pravicově orientovaná strana bez většího politického vlivu. Založil ji 21. 3. 1984 z příznivců bývalé Strany národní akce Aykut Edibali, který je jejím předsedou, zatímco generálním tajemníkem Selahattin Yener.

Emblém IDP tvoří černobílá kompozice otevřené knihy, vycházejícího slunce /je červené barvy/ a pěti vzestupných linií zakončených pěticípou hvězdou. Tvar linií je zdůrazněn osmi malými hvězdičkami po každé straně. Ty spolu s větší pěticípou hvězdou nahore opět připomínají principy Strany národní akce. Emblém je uprostřed témař čtvercového bílého listu stranické vlajky /obr. 12/.

Obr. 12

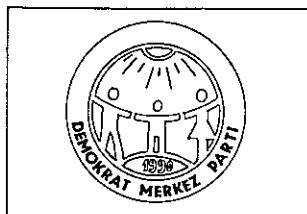
SOCIALISTICKÁ STRANA /Sosyalist Parti, SP/ je vlastně protějškem IDP na levém okraji politického spektra Turecka. Je nejmenší povolenou stranou turecké levice, která se dosud nezúčastnila politického měření sil v celonárodním měřítku. Byla založena 1. 2. 1988 a svou činností nazavazuje na stejnojmennou stranu založenou /a zakázanou/ r. 1980 známým představitelem socialistického hnutí Dogu Perincekem. Usiluje o vliv zejména mezi dělnictvem, mládeží a radikálně orientovanou inteligencí; často používá anarchistických metod. Jejím předsedou je Ferit İlsever, generálním tajemníkem Yalçın Büyükdagli.

Obr. 13

SP v duchu tradic levicového hnutí používá symboliku spojenou s červenou a zlatou /žlutou/ barvou. Emblém tvoří dvě dlaně nesoucí zářící slunce - vše zlaté na červeném poli. Tak se objevuje i na červeném listu vlajky socialistů /obr. 13/.

STRANA DEMOKRATICKÉHO STŘEDU /Demokrat Merkez Parti, DMP/ byla vytvořena členy ANAP, kteří ji opouštějí od katastrofální porážky v komunálních volbách r. 1989, a registrována 17. 5. 1990. Charakterizuje se jako strana pravého středu, která svůj program zakládá na nacionalsmu a sekularismu. Usiluje o vytvoření laické republiky s demokratickým systémem vlády. DMP má ve svém středu dva bývalé poslance ANAP /parlamentní skupinu však vytvořit nemůže/, jejím vůdcem je populární istanbulský starosta Bedrettin Dalan, který o svou funkci přišel právě zásluhou poklesu popularity Vlastenecké strany. Jeho zástupcem je Mustafa Tinaz Titiz.

Obr. 14

Znak DMP tvoří modrá zeměkoule s červenou kresbou slunce, bílou kresbou postav muže, ženy a dítěte a zeleným pažitem a bílým letopočtem 1990. V bílém mezikruží čteme červený název strany, vnější okraj mezikruží je rovněž červený. Slunce v emblému představuje pohyb a pokrok, zeměkoule univerzálnost, postavy držící se za ruce lásku. Bílá barva symbolizuje ctnost, modrá budoucnost a zelený pažit zdravé životní prostředí. Znak se užívá na bílém listu vlajky DMP /obr. 14/.

LIDOVÁ STRANA PRÁCE /Halkin Emek Partisi, HEP/ patří mezi nejmladší politické strany v Turecku. Byla ustavena 7.6.1990 bývalými poslanci a řadovými členy SHP, kteří z ní byli vyloučeni, popř. dobrovolně vystoupili, a to pro neshody s pravicevým vedením /zejména v kurdské otázce/. Program HEP bude stanoven až na řádném sjezdu, zatím se prohlašuje za levicovou stranu, která chce usilovat o protimonopolistickou a protimilitaristickou politiku a spravedlivé řešení kurdské otázky. V jejím čele stojí Fehmi Işiklar, generálním tajemníkem je Ibrahim Aksoy.

Obr. 15

Emblém HEP sestává z 12 do kruhu spojených rukou s rudou růží /symbol Socialistické internacionály/ uprostřed. Růže má zelené okvětní lístky a stonek, iniciály názvu strany a letopočet jejího založení jsou červené, zatímco ruce jsou bílé a kruhová plo-

cha jimi vytvořená je modrá; kresba emblému je černá. Vlajka strany je červená s emblémem uprostřed, doplněným bílým názvem strany /obr. 15/.

STRANA SOCIALISTICKÉ JEDNOTY /Sosyalist Birlik Partisi, SBP/ byla zaregistrována 15. 1. 1991 ministerstvem vnitra jako 18.

legální politická strana země. Jejím předsedou je prof. dr. Sadun Aren. SBP se přihlásila k programu svobodného a samosprávného rozvoje obyvatelstva na zásadách rovnosti a harmonie s přírodou a k ochraně jeho pracovních práv. Program strany vyjádřil grafik Nilgün Özdogan v emblému SBP /obr. 16/, který představil místopředseda Kemal Anadol na konferenci městské organizace SBP v Istanbulu 16. 3. 1991. Červený květ představuje mnichotvárnost politiky SBP ve všech oblastech, zelený list ochranu životního prostředí. Kresba znaku i nápisy jsou patrně černé, ovládce vedení SBP dosud nerozhozilo.

STRANA ZELENÝCH /Yeşiller Partisi, YP/ byla založena 6. 6.

Obr. 16

1988 přívrženci ekologického hnutí soustředěnými kolem známého profesora Celala Ertuga. YP se dosud angažovala především proti znečištění životního prostředí, mimořádný sjezd 16. až 17. 2. 1991 však rozhodl o rozšíření aktivit i do politické oblasti a boje za demokracii v Turecku. Do funkce předsedy byla zvolena radikální Bilge Contepeová, což vyvalalo mezi tradicionalisty tendenci odštěpit se z YP a založit vlastní stranu. YP používá emblém /obr. 17/ tvořený modrobílým globusem uprostřed červeného květu, jehož stonk i nápis jsou zelené barvy. Symboliku znaku, stejně jako skutečnost, zda má YP svou vlajku, se mi nepodařilo zjistit.

Obr. 17

SJEDNOCENÁ KOMUNISTICKÁ STRANA TURECKA /Türkiye Birlesik Komunist Partisi, TBKP/ vznikla 8. 10. 1988 v SRN sloučením dvou ilegálních politických stran - Komunistické strany Turecka a Turecké dělnické strany. Přestože dosud trvá ústavní zákaz komunistické propagandy a činnosti komunistických organizací, demokratizační proces v Turecku umožnil její registraci 4. 6. 1990 jako legální politické strany. Jejím předsedou je Nihat Sargin, generálním tajemníkem Haydar Kutlu. Podoba vlajky TBKP mi není známa. Nelze vyloučit, že ponese zkřížený srp a kladivo i pěticípou hvězdu na červeném listu stejně jako vlajka její předchůdkyně TKP.

I když charakteristika všech hlavních politických stran Turecka s celostátní působností dává představu o pestré struktuře politického života v zemi, nelze předpokládat, že proces jejího profilování byl po osmi letech již ukončen. Silné odstředivé tendenze v ANAP i SHP, jakož i nutnost vyrovnat se se zákazem komunistické propagandy, dávají tušit, že zejména na levici bude docházet k přeskupování politických sil.

Literatura:

Almanach Turkey 1989. Ankara, TDN Publication 1989.

83. Flaggenmitteilungen ze 4.1.1983

Hürriyet z 27.6.1983

Turkish Daily News z 18.5.1990

Cumhuriyet ze 17.3.1991

/Autor děkuje p. Denizhanu Taşkanovi za pomoc a překlad tureckých textů./

Ing. Jiří Tenora, Berlin

PŘETNEME KONEČNÉ PUPEČNÍ ŠŇURU SPOJUJÍCÍ VEXILOLOGII S HERALDIKOU ?

Sotva bude někdo popírat, že vexilogie nevznikla v luhně heraldiky. Ačkoliv jsou vlajky, prapory a především vexiloidy o celá staletí starší než znaky a erby, osamostatňuje se věda o vlajkách až v tomto století. Vlajky a hlavně prapory či dynastické standarty byly tedy předmětem zájmu a zkoumání heraldické

diků, v jejich způsobu nazírání však vždy pouze okrajovým jevem. Stačí např. srovnat útlý svazek I/6 o vlajkách s celkovým monumentálním Siebmacherovým dílem nebo nověji čtyřstránkovou kapitolu o vlajkách v Hildebrandtových Wappenfibel z celkového rozsahu 226 stran, kde je vlajkám věnováno méně místa než třeba přílbicím nebo přikryvadlům.

Samo o sobě by to nevadilo, kdyby heraldici nezanechali po sobě hluboké brázdy v terminologii a popisu vlajek. Vzájemné vztahy obou disciplín jsou ovšem patrné a ani je nechceme popírat. Příklad znaků a praporů švýcarských kantonů, národních vlajek ukazujících státní znak nebo jeho podstatný element /bývalá NDR, Albánie/, státní znaky inspirované vlajkou. /Somálsko, Spojené státy/ ilustrují tuto interdependenci nejlépe. Zatímco však okolnosti vyžadují od vexilologa základní znalosti heraldiky, nedá se, že by si heraldici příliš lámali hlavu vexilogií.

Nicméně je předmět zkoumání heraldiků zcela odlišný od předmětu zkoumání vexilologů, i když všechny tyto předměty mají podobný nebo identický symbolický význam. Předmět zkoumání podmiňuje způsob nazírání a ten zase způsob vyjadřování.

Čím se od sebe liší předměty zkoumání vexilogie a heraldiky?

- znak má pouze líc /a tudíž se o něm nemluví/, vlajka má líc a rub,

- znak je z pevného materiálu, většinou kovu, vlajka z látky; zcela výjimečně je vlajka z pevného materiálu, např. kovu,

- úplný znak má příslušenství v podobě klenotu, přikryvačel, pažitu, štitonošů, vlajka tato příslušenství postrádá, patří k ní ale stožár, u zástav ratiště, špice, ozdobné šňůry, třapce, stuhy, třepení, rády na stuňách.

Heraldika vyvinula za staletí svého trvání a působení pravidla, která všichni dobře známe a která se heraldici snažili a dodnes snaží naroubovat na vexilogii. Jsou to především tato pravidla:

- pravidlo kovu a barvy,
- pravidlo pravé a levé strany,
- pravidlo schematického vyjádření figury.

Ostatní pravidla, např. směru přílbice a klenotu, kresby heraldických figur, popisů znaků můžeme v této souvislosti pomítnout.

Podívejme se napřed, jak tato pravidla vznikla, abychom si lépe ujasnili, zdali je jejich aplikace ve vexilogii nutná, možná nebo zavrženíhodná.

1. Pravidlo barvy a kovu, správněji pravidlo kovu, barvy a kožešiny, zní: "Kov nesmí stát vedle kovu, barva vedle barvy, kožešina vedle kožešiny". Jak vzniklo toto pravidlo? Je to v podstatě technologické pravidlo, které se nám vyjeví pomocí "filologické archeologie". Pomůže nám tu francouzské bleazonování, kde technologické postupy z doby vzniku heraldiky zkonstatnaly frázeologicky. Francouzský popis znaku /zná kov jako základ štítu /tedy zlato a stříbro nebo lacinější kov s podobným efektem/ a emaily, které se nanášely na kov /modrý, fran-

couzsky azur, červený, francouzsky gueules, zelený, francouzsky sinople/. Emaily nebylo možno nanést vedle sebe, poněvadž by se slily a čára mezi nimi by nebyla jasná, nýbrž rozmazená. Mezi emaily můžel být tudíž nutně alespoň tenký pruh kovu, Angličané mají pro to název fimbriation.

A co černá barva, kterou jsem dosud neuvedl? Opět nám tu pomůže franština. Černá se jmenuje ve francouzském blazonování sable, což ovšem nemá se stejnojmenným výrazem, pískem, nic společného. Je to heraldická zkomolenina pocházející z polského slova sabol /martre zibeline/ = sobol, tedy černá kožešina. Ta se dala snadno položit jak na kov, tak i na email. Na to se časem zapomnělo, když se černá začala rovněž pokládat za email, za barvu, a dnes už dávno není přiřazována ke kožešinám.

V této souvislosti jednu poznámku na okraj: německé barvy jsou naprosto správné i z heraldického hlediska, protože jde o kožešinu /černá/, barvu /červená/ a kov /zlatá/, a ty mohou být kladený vedené sebe. Je proto nutné divit se samotným heraldikům, kteří se celá desetiletí snažili změnit pořadí pruhů na černou, žlutou a červenou.

Moje otázka zní: má toto pravidlo opodstatnění ve vexilogii? Ze zorného ohlu technologie - a to jak dnes, tak i před staletími - je vlajka většinou sešita z různě barevných pruhů látky. A ty je možno sešívat naprosto libovolně, zde neexistuje a neexistovala žádná výrobní zábrana. Kromě toho zná vexilogie pouze barevné látky, ale žádné kovy, emaily nebo kožešiny. Co je pro vexilogii typické, je mnohem širší paleta barev. Klasická heraldika zná zásadně např. jednu modrou /je to nepopratelně záviděníhodné výhoda/, vexilogie naproti tomu celou škálu, např. B-, B-, B, B+, B++ a navíc ještě modrozelenou, fialovomodrou apod. Nová vlajka Sabahu ukazuje tři odstíny modré. Je to světový primát, který jí zaručuje vstup do všech budoucích vexilogických encyklopédii. Proti všemu očekávání se objevily všechny tři i ve státním znaku. Opět jeden příklad vlivu vexilogie na heraldiku.

Zvlášť pojmem "zlatý" ve vztahu k vlajkám zbytečně mate. O německých barvách se mluví jako o černé, červené a zlaté, ačkoliv na vlajkách vidíme černou, červenou a žlutou, srp a kladivo na sovětské vlajce jsou prý zlaté, rovněž hvězdy na čínské vlajce, i když jsou ve skutečnosti prostě žluté. Zákonodárce se snaží popisovat státní symboly vznešeně, zlatá zní rozhodně lépe než žlutá. Ačkoliv tedy jde jen o heraldický výraz "zlatý" pro vexilogickou barvu "žlutou", berou to někteří autori a nakladatelství doslova, což pak nutně vede k přímo nesmyslným vyobrazením vlajek. Tak v některých německých publikacích /naposled ve "Wappen und Flaggen der Bundesrepublik Deutschland und ihrer Länder", Bonn 1987/ je spodní pruh vlajky SRN nebo zemské vlajky Bádenska-Virtemberska skutečně zlatý vytiskněn, v Rennauové "Flaggenkarte", která vyšla v Gothē/NDR r. 1987 má spodní pruh vlajky bývalé NDR naoranžově odstíny. Vexilog by měl při popisu vlajky užívat pouze vědecky opodstatněných názvů barev. Ostatně nikdy jsem neslyšel, že by pruská vlajka byla černostříbrná nebo bavorská stříbrnomodrá, jsou prostě černobílá, bílomodrá. Koneckonců není výraz "bílý" ani v heraldice zcela cizí, např. český lev

je bílý a nikoliv stříbrný /viz nejvyšší čs. vyznamenání pro cizince: Řád bílého lva/, polská orlice bývá rovněž označována za bílou. Zlatá a stříbrná mají ve vexilologii oprávnění pouze v ojedinělých případech, u vlajky nikdy, u praporu a zástavy často, jsou-li písmena nebo symboly skutečně vyšity zlatou nebo stříbrnou nití, je-li prapor obrouben zlatými třásněmi, opatřen stříbrnou šňůrou a trapcem.

Jestliže tedy technologie nehraje u vlajek žádnou omezující roli, musí rozhodovat jiné hledisko a tím může být estetika, která preferuje střídání světlých a tmavých barev. Toto hledisko je navíc podpořeno i snahou po snadné viditelnosti a rozlišitelnosti, hlavně na moři. Zde neříkám výslovně, co je to světlá a co tmavá barva. Světlou je bezesporu bílá a žlutá, ale proč ne také světle zelená nebo béžová? Toto hledisko není vždy prosaditelné, neboť historické důvody mívají větší váhu a kromě toho nelze vlajky dělit z estetického hlediska na pěkné a méně pěkné. Myslím, že každý bude považovat svou národní vlajku, ke které má niterní citový vztah, za nejkrásnější na světě, a tak tomu má také být.

1. závěr: Vexilogie zná pouze barvy /bílou, žlutou, oranžovou, červenou, fialovou, modrou, zelenou, hnědou, černou/, ale zato ve více odstínech /tmavší a světlejší/ a tónech /oranžovočervenou, modrofialovou apod./. Doporučuje střídání světlých a tmavých barev pro snazší rozlišitelnost i z důvodů estetických. Stříbrná a zlatá, které se mohou vyskytovat na praporech, považujeme rovněž za barvy.

2. Pravidlo pravé a levé strany vzniklo opět ve Francii jako výraz zdvořilosti /courtoisie/, vůči popisovanému znaku nebo lépe, vůči štítonoši. Je to ale v podstatě formální nesmysl, který celou záležitost zbytečně komplikuje. V českých nebo německých knihách lze pak číst výrazy jako "na heraldicky pravé straně", "vlevo /heraldicky/", "vlajku popisujeme zleva doprava" apod.

Má tento způsob vyjadřování ve vexilogii smysl? Má vlajka vůbec levou a pravou stranu, třeba v běžném smyslu? Ovšem že ne. Vexilogie se může velmi dobře obejít bez výrazu "vlevo" a "vpravo", at už v heraldickém nebo běžném smyslu. Má pevnou osu, na kterou se může orientovat, a tou je žerd. Vexilogickými pojmy mohou proto být pouze: žerdová část, vlající část, líc a rub.

Je pouze několik málo situací, které si vyžadují výrazu vlevo - vpravo, ale pak pochopitelně v běžném smyslu slova. Je to tehdy, když visí-li na budově prapor na příčném břevnu. Pak vídáme rub vlajky a její horní okraj se dostává pro pozorovatele doleva. Výrazy vlevo - vpravo potřebujeme rovněž pro stanovení přednosti při vyvěšování vlajek na více stožárech, ale pak opět v běžném smyslu a z hlediska pozorovatele.

V této souvislosti je třeba se ještě zmínit o dvou termínech, které někdy mohou působit rušivě při popisu vlajky. Jsou jimi "vodorovný" a "svislý". U vlajky jsou jednoznačné /odmyslímeli případ, kdy vlajka visí splíhle v bezvětří/, ale jakmile je prapor umístěn jinak než vztyčen na laně, ztrácejí tyto pojmy své opodstatnění. Univerzální platnost ale mohou

mít výrazy "podélný" a "příčný", ty se pak hodí pro každý případ použití. Budeme mluvit o podélných pruzích lucemburské vlajky a o příčných pruzích vlajky irské. Nebo madagaskarskou vlajku popíšeme jako bílý příčný pruh při žerdi a dva podélné, červený a zelený, ve vlající části.

2. závěr: Vexilogie se při popisu vlajky zásadně orientuje podle žerdi: mluvíme o žerdi a žerdové části, jakož i o vlající části, v případě potřeby o lící a rubu. Pruhů nejsou vodorovné nebo svislé, nýbrž podélné /což v podstatě není nutno hlásit, protože se tento případ považuje za standardní/ nebo příčné.

3. pravidlo, kterému se musíme věnovat, je heraldický způsob popisování znaku neboli blazonování. Jeho velkou předností je stručné vyjadřování, neboť každá figura má svůj specifický název, který je pochopitelně nutno znát. Blazonování je však produktem aristokratických snubů tehdejší doby. Jestliže v češtině a němčině se ještě jakž takž pohybuje v rámci vlastní řeči /vlevo - links, vpravo - rechts, modrá - blau, červená - rot, hvězda - Stern/, je ve franštině už třeba speciálních znalostí /senestre, dexter, d'azur, de gueules, étoile/ a v angličtině je blazonování v podstatě cizí řeč, pro normálního občana zcela nesrozumitelná /sinister, dexter, azure, gules, mullet/.

V protikladu k historickým znakům jsou však národní vlajky většinou produktem boje lidu za národní nezávislost nebo za sociální osvobození. Vztah lidu k vlastní vlajce je velmi úzký, niterní, i když ne denně manifestován. Z tohoto zorného úhlu má vycházet i vexilogie: Její způsob vyjadřování má být demokratický, tj. srozumitelný široké veřejnosti, i když se bez odborných výrazů zjednodušujících vlajkový popis jistě nelze zcela obejít.

Heraldické výrazy kůl, břevno, nit, dvakrát štípený, tříkrát dělený apod. nebudeeme užívat, poněvadž vlajka sestává zásadně z pruhů, případně i z jiných geometrických obrazců, jakými jsou trojúhelník, lichoběžník, obdélník, kruh, ovál apod. Peruánská vlajka tedy není bílý kůl na červeném poli, nýbrž tři příčné pruhové v barvě červené, bílé a červené, mauricijská vlajka není tříkrát dělená, nýbrž sestává ze čtyř pruhů v barvách červené, modré, žluté a zelené. Jestliže čeština zná prakticky pouze výraz pruh, má němčina Streifen a Bahn a angličtina dokonce strip, stripe, bar a band. To není na závadu, pro každý výraz nemusí být v jiné řeči přesný ekvivalent.

Pravda, ojediněle lze převzít z heraldiky některé výrazy, např. kosý, šikmý, štenýr, ondřejský kříž, ale to by nemělo mít vliv na celkovou koncepci vexilogické terminologie. Čs. vlajku nebudeeme popisovat jako vidlicový řez, botswanskou jako černé břevno oddělené od světlemodrého pole bílými nitěmi.

3. závěr: Vlajky sestávají z pruhů nebo jiných geometrických tvarů, popisují se srozumitelnou řečí od žerdi k vlající části nebo od shora dolů. Znaky na vlajce se popisují vexilogickou terminologií.

Celkový závěr: Někomu se možná bude zdát, že tu vyhlašuji

samořejmosti, "des vérités de La Palice". To je pouze část pravdy. V již zmíněné Hildebrandtové knize se na s. 207 můžeme dočíst: "Für die Gestaltung des Flaggenbildes gelten im allgemeinen die heraldischen Regeln. Doch gibt es auch Ausnahmen /z.B. Schwarz-Rot-Gold/. Je to heraldická kniha, heraldický způsob vyjadřování nás proto neudiví. Existují ale skutečně vexilologické knihy, které svými kořeny sají z heraldické podstaty, stačí uvést jinak výborný Manual de vexilología od Vicente de Cadenas y Vicent. Zde jeden citát ze slovníčku: "Si-niestra: la parte izquierda de la bandera en relación a quien la lleva" na s. 90. The Dictionary of Flag Terminology /Londýn 1969/ uvádí na s. 23 doslova: "In describing a flag it is assumed that the flag is hoisted, or is described as being hoisted, on a vertical flagstaff on the observer's left and flying towards his right. But note that our terms assume that the hoist is the right-hand part of the flag". V úvodu k německému vydání Norieho a Hobbsovy knihy "Flaggen aller seefahrenden Nationen" z r. 1971 se mj. praví: "Die Flagge von Jerusalem... wurde, um sofort kenntlich zu sein, gegen die Regeln der Heraldik geschaffen und zeigt ein goldenes Krückenkreuz mit vier kleineren in den Winkeln auf silbernem Feld" /podtrženo J.T./. A dokonče ani dnes se the Flag Bulletin nevyvaruje vždy heraldického vyjadřování, tak např. u běloruských vlajek /XXVII:3/ 126/ jsou emblémy označeny Au, tedy zlaté, i když jednoznačně může jít pouze o Y, o žluté emblémy. Příčí se mi také např. volba barev ve Smithové návrhu národní vlajky pro Namibii /Crux australis VI:1/25 z ledna 1990, s. 11/, která je "Red, Dark Blue, White on a Green field" /podtr. J.T./.

Kromě toho je na čase formulovat čistě vexilologická pravidla, tak jako před staletími definovala heraldika svá, a ne se stále odvolávat na heraldické zákony, které však neodpovídají podstatě vexilologie.

Vexilologie je samostatnou pomocnou historickou vědou, která se ovšem opírá i o bádání historie, heraldiky, sfragistiky, faleristiky a jiných disciplín, jako je semiotika, psychologie aj. Největší interdependence je patrná ve vztahu k heraldice. Způsob vyjadřování vexilologie je odlišný od heraldického, není projevem nějakého komplexu "mladšího bratra", nýbrž je vyvolán objektivní příčinou a tou je rozdílný předmět zkoumání. Její terminologie vychází přitom ze tří zásad, které plně respektuje zvláštnosti vlajek a praporů jako objektů vědeckého zkoumání. Statě a knihy psané vexilology by mely vycházet z tohoto poznání, propagovat vexilologická pravidla a řídit se jimi.

/Pozn. redakce: Tato statě byla přečtena na 13. mezinárodním vexilologickém kongresu v Melbourne. Pro nás zpravodaj byla autorem mírně upravena a aktualizována./

GRUZÍNSKÁ VLAJKA

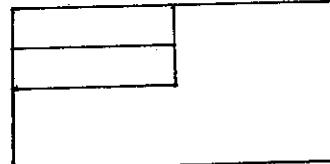
Gruzínská národní vlajka se skládá z tmavě červeného listu s dvěma vodorovnými úzkými proužky, černým a bílým, v horním rohu u žerdi. Převládající barva jejího listu souvisí se symbolikou vojenských oddilů, sestavených z prostých Gruzinců ve sjednoceném Kartisko-kachetském carství. V r. 1801 byla Kartli a Kachetie připojena k Rusku, místní vojska rozpuštěna, lid však na svůj symbol nezapomněl. Mnohé řemeslnické cechy užívaly při zhodnocení cechovních praporů tkanin tmavě červené barvy. V Gruziinském historickém muzeu v Tbilisi můžeme ještě dnes vidět reklamní štíť známé firmy na výrobu chlazených nápojů Legidze, na němž je namalována tmavě červená vlajka jako firemní emblém.

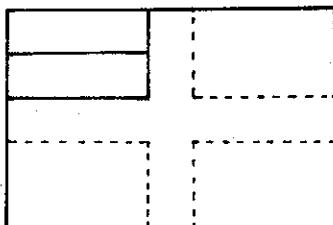
Po buržoazní revoluci v Petrohradě v únoru 1917 zesílilo v Gruzii národně osvobozenecí hnutí, do něhož se zapojily statisíce lidí. Hnutí potřebovalo symbol - vlajku. Nevrhl ji známý čtyřicetiletý gruzínský sochař Jakob Nikoladze. Zhodobil ji v březnu a již 25. 3. 1917 zavlála při manifestaci v Kutaisi. Podruhé se objevila 9. dubna 1917 ve starobylé Mcchetě, kde se konala celonárodní oslava prohlášení gruzínské křesťanské církve autokefální, což byl významný krok k obnově gruzínské suverenity.

Po Říjnové revoluci v r. 1917 byl do Tbilisi svolán Gruziinský národní kongres, jehož hybnou silou se stali sociální demokraté. Ti v listopadu prosadili kurs za státní nezávislost. Vznikla potřeba přijmout národní vlajku, a proto byla vyhlášena soutěž. I když došlo kolem dvaceti návrhů, vítězství si odnesla stávající vlajka vytvořená J. Nikoladzem. Dostal za ni 3 000 rublů, jejich kupní hodnota však v tu dobu už byla velmi malá. Vlajky byly zhodoveny v dubnu 1918 a rozeslány do vesnic a měst. Dne 22. 4. 1918 pak zavlály na celém gruzínském území, jež společně s Ázerbájdžánem a Arménii tvořilo Zakavkazskou federativní republiku. V rámci federace plynila gruzínská vlajka funkci národního symbolu, zatímco vlajka tvořená oranžovým, černým a červeným pruhem symbolizovala federaci.

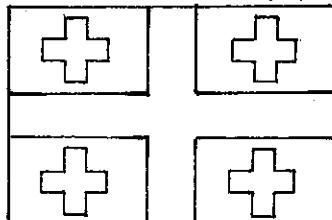
Pro územní neshody se federace během měsíce rozpadla a 26. května 1918 vznikla nezávislá Gruziinská demokratická republika. Ta přijala za vlastní známou červenou vlajku s černým a bílým proužkem v kantonu u žerdi. Podle vládního nařízení zavlála na všech vládních budovách i vojenských a obchodních plavidlech.

Dne 10. září 1918 byl přijat zákon o vlajce, jenž upřesnil její detaily. Černobílý kanton přestal tvořit čtvrtinu vlajkového listu. Nově vyplňoval pole, které vymezoval pomyslný středový kříž s ramenem o šířce rovné 1/5 šířky vlajky. Poměr šířky k délce vlajkového listu byl stanoven na 2 : 3, do té

Symbolika barev na gruzínské vlajce má více interpretací. Podle jedných pramenů červená barva představuje světlou minulost země a radost, černá připomíná tragické období za ruské vlády a bílá mírový rozvoj národa i naději.

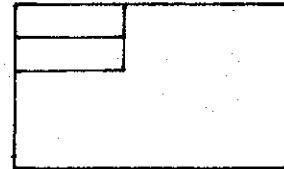

V jiných materiálech se uvádí, že červená barva připomíná slavnou historii Gruzie, která si užájila nezávislost prolitím krve v bitvách s nepřátele. Černá a bílá symbolizují politickou jednotu země. Obě barvy se objevují i na gruzínském praporu vyobrazeném v atlase ze 14. století nazvaném Libro de Conoscimiento. Prapor Spanilého /1314 - 1346/, jenž ubránil Gruzijské carství před mongolskými vpády. Je černý s pěti bílými kříži - jedním velkým a čtyřmi menšími.

Na základě dekretu č. 36 Revolučního výboru Gruzijské SSR z 20. května 1921 o znaku a vlajce bylo rozhodnuto, že se "nauždy ruší symboly buržoazního zřízení, jimiž byla tříbarevná vlajka a znak, vzhledem k nastolení diktatury proletariátu v Gruzii od 25. února 1921". Proklamace je jedna věc, skutečnost druhá. Po 67 letech vztyčili studenti tbiliské univerzity starou gruzínskou vlajku během manifestace za rozšíření výuky gruzínského jazyka v ruských školách 12. 11. 1988. Další přiležitostí k jejímu užití se stal 26. květen 1989, jenž byl prohlášen vládou Gruzijské SSR za Den obnovy státnosti. Toho dne zavlála gruzínská vlajka nejen v hlavním městě Gruzie, ale i v Kutaisi, Batumi, Telavi i jinde. Podle fotografie otištěné v Moskovských novostech se zdá, že vlajky měly poměr šířky k délce 1 : 2, velikost černobílého kantonu odpovídala 1/3 délky vlajky a 2/5 šířky vlajky.

doby se užíval poměr 1 : 2. Vlajku s uvedenými rozměry nalezneme vyobrazenu např. na cenných papírech vydánych v Tbilisi v letech 1918 až 1921. Stožár, na který se vztyčovala gruzínská vlajka, musel být bílý a zakončen hrotem. Kromě gruzínské státní vlajky byla zavedena i služební vlajka, kterou užíval přededa vlády, předseda nejvyššího soudu aj. Od státní vlajky se lišila nejen poměrem stran, ten měla 1 : 2, ale i tím, že se do vlající části kladl státní znak. Ten byl kruhový, červený a nesl gruzínského patrona - sv. Jiří na bílém koni, jak přeskakuje černý Elbrus. Nad ním se kreslilo do oblouku žluté slunce, bílý měsíc a pět osmicepých hvězd. Nebeská télesa symbolizovala sedm historických carství a knížectví. Znak a služební vlajka byly přijaty 20. září 1918, některé doplnky byly schváleny 27. 12. 1918.

Na prvním zasedání Nejvyššího sovětu Gruzinské republiky 14. listopadu 1990 byla oficiálně přijata vlajka spolu se znakem. Teprve 28. prosince 1990 byl však schválen zákon o státní vlajce. Podle něho má mít vlajka poměr šířky k délce roven 3 : 5. Šířka kantonu odpovídá 2/5 šířky listu, délka kantonu 2/5 délky listu. Vyhýšeje se nejen na vládních budovách republiky, ale i na území autonomních republik o svátcích a na plavidlech, která v Gruzii kotví.

/Přeložil ing. A. Brožek/

Literatura:

The Flag Bulletin, 8, 1969, č. 3, s. 98-101
Soplis cchovreba z 11. června 1989
Moskovskije novosti z 21. ledna 1990

NÁVRHY VLAJEK NAŠICH NÁRODNÍCH REPUBLIK OD NAŠICH ČTENÁRŮ

V diskusi na 18. výroční členské schůzi našeho klubu zazněly hlasy, aby se členové klubu v souvislosti s přípravou nové ústavy tehdy ještě ČSSR účastnili vnitroklobové soutěže na vlajky obou našich republik /Vexilologie č. 74, s. 1455/. V tom smyslu jsme nabídli kvalifikovanou odbornou spolupráci tehdejšímu ministru dr. M. Čalfovi, který ve své odpovědi slíbil, že naši nabídky bude využito, dojde-li k tvorbě nových symbolů /Vexilologie č. 76, s. 1502/. M. Čalfa se pak stal předsedou vlády a na klub se už nikdo neobrátil. Vzhledem k nové společenské situaci i proto, že čtyři naši členové pracovali v komisích připravujících nové státní symboly /Vexilologie č. 80, s. 1582-1583/, jsme se už nesnažili v uvedeném směru se dále uplatňovat. Naši čtenáři a účastníci výročních schůzí však naše výzvy nepřehlédlí, ale reagovali na ně dosti početně. Není tedy přesné tvrzení ve Vexilologii č. 79, s. 1554, že se "k problematice nové zaváděných vlajek ... ve smyslu naší výzvy ze 14. 1. 1990 vyjádřili ještě další dva členové Vexilologického klubu" /tím se míní ing. J. Tenora a ing. J. Česák/; těch účastníků soutěže bylo totiž ještě o 19 více a v klubovním archívu máme uloženo 54 různých návrhů těchto autorů /K. Černý, O. Černý, ing. V. Dvorný, mgr. P. Fojtík, ing. L. Hnát, dr. J. Honcák, ing. J. Kolda, dr. Vl. Liščák, ing. L. Mojdík, doc. L. Mucha, V. Nenáhla, dr. P. Novák, V. Pritchka, V. Plíhal, P. Strašifták, dr. Zb. Svoboda, J. Tejkal, K. Zdvihalová, dr. J. Zrzavý/. Nejčastěji se ovšem návrhy ztočovaly s dosavadní praxí, občas byly vlajky národních republik doplněny znaky Čech a Slovenska, zcela ojediněle se na vlajce objevil návrh polceného českomoravského znaku. Pět navrhovatelů se zaměřilo na zvláštní vlajku Moravy a jeden návrh se týkal slezské vlajky. Kupodivu jen tři návrhy vlajky České republiky doporučovaly československou trikoloru, která byla spontánním symbolem listopadové revoluce v českých zemích. Jeden z navrhovatelů vlajky České republiky kombinoval barevná pole se třemi hvězdami, ve dvou případech měly vodorovné pruhy české vlajky nestejnou šířku. Kuriózní návrhy byly

výjimečné. Pro zajímavost uvádíme i návrhy na moravskou vlajku, pocházející z doby, kdy moravská otázka nebyla ještě živá. Šlo o červenobílou vlajku s moravským znakem, o vlajku, kde třetinu zabíral modrý svíslý pruh a zbyvající dvě třetiny listu byly bíločerveně čtvrcené, dva návrhy měly modrý list s moravským znakem, jednou se objevil červenobíle čtvrcený list se symboly Moravy a Slezska v každém poli a jednou se navrhoval červenobíle šachovaný list. V návrhu slezské vlajky se objevily čtyři vodorovné pruhy /žlutý, modrý, bílý a červený/ a uprostřed slezský znak. Některí čtenáři správně upozornovali na shodu barev českých a polských, resp. hornorakouských, přehlédli však, že slovenská trikolóra je totožná nejen s historickou ruskou, ale i národní slovenskou vlajkou.

1m

NOVÉ VLAJKY

SOVĚTSKÝ SVAZ

LITVA. Nové litevské symboly /viz Vexilotologie č. 79, s. 1542/ jsou popsány v hlavě I, článku 9 /státní znak/ a článku 10 /státní vlajka/ dočasné ústavy Litevské republiky z 11. března 1990. Poměr šířky k délce vlajkového listu je podle toho 1 : 2 a nikoliv 2 : 3 /takový poměr platil do r. 1940/. Usnesením Nejvyšší rady Litevské republiky z 20. 3. 1990 bylo rozhodnuto, že státní znak bude mít podobu kresby Vitise vytvořenou Juzasem Zikirasem v r. 1925. ANB

ESTONSKO. Dne 8. května 1990 o přestávce mezi zasedáním Nejvyšší rady Estonska spustila skupina poslanců na zámku Toompea vlajku Estonské SSR a nahradila ji modročernobílou vlajkou /viz Vexilotologie č. 79, s. 1541/ v souladu s právě přijatým zákonem o státní symbolice. Popis a pravidla užívání nových symbolů byla schválena až po řadě měsíců. Dne 16. 10. 1990 přijalo prezidium Nejvyšší rady Estonské republiky výnos, jímž byla oficiálně obnovena symbolika Estonské republiky z let 1919 až 1940. Vlajka je popsána v článku 1 a 2 výnosu. Má tradiční poměr 7 : 11, její obvyklé rozměry jsou 105 x 165 cm. ARMÉNIE. Zákonem č. S-0076-1 z 24. srpna 1990 byla přijata červenomodrooranžová arménská vlajka /viz Vexilotologie č. 79, s. 1539/. Stejně jako u litevské vlajky byl i v tomto případě určen poměr šířky k délce tak, aby byl stejný jako u vlajky SSSR, tedy 1 : 2. ANB

GAGAUZSKO. Ve Vexilotologii č. 80, s. 1584 jsme stručně popsali vlajku Gagauzské republiky. Podle fotografie Associated Press usoudili někteří vexilotologové, že černá vlčí hlava je zprofilu na světle modrému vlajkovém listu ve žlutém kruhovém poli s bílým prstencem. V tureckých novinách však byla nedávno otištěna černobílá fotografie trojúhelníkové vlajky, na níž je hlava vlka zepředu /viz obr./

v jednobarevném kruhovém poli bez prstence. Vlajka se neoficiálně používala po 19. 8. 1990, kdy byla Gagauzská republika /Gagavuz Cumhuriyeti/ vytvořena v rámci SSSR. Její obyvatelé - christianizovaní Turci - zahájili

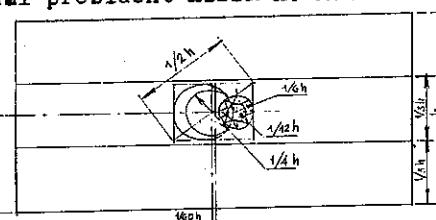

25. 10. 1990 volby do místních orgánů státní správy a 30. 10. 1990 se sešlo nově ustavené zákonodárné shromáždění. To rozholo o přijetí gagauzské vlajky a jejím slavnostním vztýčení na budově shromáždění 1. 11. 1990 vedle vlajky SSSR. Symbolikou vlajky Gagauzů se zabýval básník a spisovatel Stefan Stepanovič Kuroglu i historik-etnolog Dimitr Jevgenij. Oba upozornili na specifické místo symbolu vlka v gagauzském folklóru. V Moskvě objevil Kuroglu cyrilicí psanou knihu nazvanou "Ve šlépějích hvězdné příšery". V ní se hovoří o 9 tradičních smutečních obřadech gagauzského národa, pojmenovaných podle 9 přízvisk vlka - Canavar, Yabani, Kurt, Boru, Boz, Kaskir, Kudurca, Agizkilitlice, Yildiz Cenevar /Příšera, Divoký, Vlk, Černooký, Šedý, Tvrď jak kámen, Silenec, Tlama, Hvězdná příšera/, z nichž je pro Gagauzy nejvýznamnější poslední z nich. Nejdůležitější souhvězdí na nebi představuje koně zapřaženého do vozu a jasná hvězda /patrně Polárka/ představuje vlka - Hvězdnou příšeru. Ta ukazuje spřežení /gagauzskému národu/ cestu. I když symbol vlka /bozkurt/ je u Gagauzů oblíben, hledají novou vlajku, jež by lépe odrážela současnost národa. Podle Kurogluho by měla být složena ze tří pruhů, které by představovaly spojení Pečeněhů, Kipčáků a Černomořských Oghuzů v novodobém gagauzském národě. /Milliyet z 2. a 22. 11. 1990; Turkish Daily News z 29.10., 1. a 2. 11. 1990; Kerem Çalışkan: Gagavuzlarla kurt sohbeti. In: Cumhuriyet č. 23922 z 27. 3. 1991, s. 18./

-jm-

AZERBÁJDŽÁN. Dne 29. 11. 1990 vydal prezident ÁzSSR A. Mutabillov prezidentský výnos, jímž doporučil Nejvyššímu sovětu republiky, aby přijal zákon o změně názvu republiky a o nové vlajce. Dne 5.2.1991 pak na 1. zasedání Nejvyššího sovětu byly oba zákony přijaty. Z názvu republiky byla vypuštěna slova sovětská a svařová. Vlajku tvoří podle zákona i podle Nařízení o státní vlajce Azerbájdžánské republiky, které bylo přijato ve stejný den, tři vodorovné pruhy, modrý, červený a zelený. Do středu červeného pruhu se našívá na rub i líc bílý půlměsíc a bílá osmicepá hvězda. Poměr šířky k délce vlajky je 1 : 2. Půlměsíc a hvězda jsou vepsány do myšleného obdélníka, jehož úhlopříčka je rovna 1/2 šířky vlajky a má poměr stran 3 : 4. Půlměsíc lze zkonstruovat pomocí dvou nesoustředných kružnic, průměr větší je roven šířce obdélníka, průměr menší kružnice 1/4 šířky vlajky. Střed menší kružnice je posunut od středu doleva o 1/60 šířky vlajky. Osmicípá hvězda se vyšívá napravo od měsice, průměr opsané kružnice je 1/6, průměr vepsané 1/12 šířky vlajky. Státní vlajka se vyvěšuje nejen na státních budovách, ale i na letadlech, mořských a vnitrozemních plavidlech. Přijatá vlajka se podobá vlajce užívané od 28.5.1918 do 28.4.1920. Její modrý pruh symbolizuje ázerbájdžánské nebe, černý svobodu a zelený kvetoucí ázerbájdžánskou zemi. /Bakinskij rabočij č. 28 /22 053/ z 8.2.1991./ ANB

KAZAŠSKO. V lednu 1991 se prezidium Nejvyššího sovětu Kazašské SSR rozhodlo, že změní republikové symboly. Vypsal proto kon-

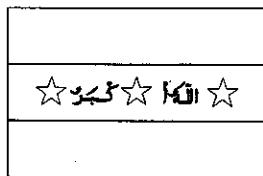

BULHARSKO

Dne 27. 11. 1990 změnilo Bulharsko státní vlajku. Ta již nene-
se státní znak, tvoří ji tedy jen tři pruhy, bílý, zelený a
červený. Poměr stran zůstal 3 : 5. /The Flag Bulletin, 30,
1991, č. 1/139/, s. 17./ abr

IRÁK

Deník Mitteldeutsche Allgemeine Zeitung für Gotha přinesl 19.
ledna 1991 článek dopisovatele AP Davida
Crarhyho pod názvem A opět zní Bůh v ústech
všech. Praví se tam mimo jiné: "Nedávno
zavedli Iráčané Alláhovo jméno na své
vlajce. Ještě před vypuknutím války bylo
vydáno nařízení, kterým se zemské barvy
doplňují slovy Alláh je veliký." Podle fo-
tografie z le Figaro Magazine otiskl fran-
couzský vexilologický časopis Emblemes et
Pavillons v č. 26 kresbu vlajky, na níž je
bílý nápis v horním červeném pruhu. Z televizních záběrů však
vyplývá, že se nápis vyšívá zeleně na prostřední bílý pruh me-
zi zelené hvězdy /viz obr./. jt

NOVÉ ZNAKY

SOVĚTSKÝ SVAZ

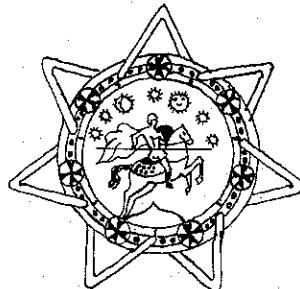
ESTONSKO. Ve výnosu z 16. 10. 1990 jsou popsány dvě formy
státního znaku, velký a malý. Ve velkém znaku jsou na zlatý
barokní štít položeni tři modré lvi s červenými jazyky a stří-
brnýma očima, kráčející doprava. Štít je obklopen ze tří stran
věncem zlatých zkřížených dubových větévek. Na malém znaku du-
bové větévky chybí.

GRUZIE. Základem pro schválený gruzínský znak se sice stal
znak z let 1918 až 1920, avšak štít je nyní lemovaný gruzínským
ornamentem a položen na červenou, zlatě lemovanou sedmicípou
hvězdu /obr. 1/.

RUSKO. V komisi, která byla vytvořena při Nejvyšším sovětu
RSFSR, se vypracovává návrh nového státního znaku. Uvažuje se
užít dvouhlavý orel z Kerenského znaku z r. 1917. Státní vlaj-
kou by se měla stát bílomodročervená trikolóra.

ÁZERBAJDŽÁN. Po vydání prezidentského výnosu o novém názvu re-
publiky a ázerbájdžánské vlajce byly zahájeny práce na novém
znaku republiky. Do konce roku 1990 nakreslil ázerbájdžánský
malíř Elgin Aglenov 20 návrhů a předložil je komisi k posouze-
ní. Ve všech návrzích užil půlměsíc /obr. 2 a 3/, oheň /symbol
nafty/, koně, na němž se prorok Mohamed vznesl k nebesům. Pro-
tože návrhy nevypracoval heraldik a ani složení komise nebylo
nejčastnější /básník, zpěvák, hudební skladatel, historik,
politici/, nebyly jeho návrhy realizovány a v únoru 1991 byl
vypsán konkurs na znak. /Kommunist, 1991, č. 1./

A.N. Basov

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

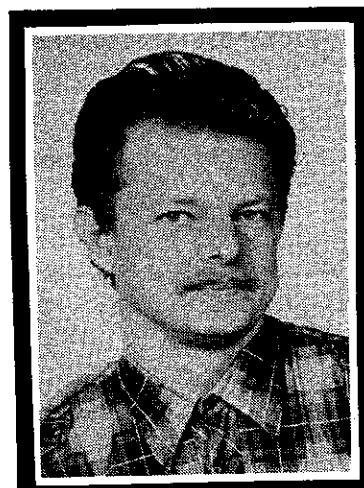
MOSAMBIK

Dne 2. 11. 1990 byla přijata nová ústava této země. Mění úřední název na Mosambickou republiku /dosud Mosambická lidová republika/. Tato změna se projevuje i v kresbě státního znaku popsaného v článku 194 nové ústavy. Na červené stuze je vyšit nápis REPÚBLICA DE MOÇAMBIQUE. /Boletim da república, I série, Nr. 44 z 2. 11. 1990./

RK

ZA MICHAELEM KROUPOU

Jako blesk z čistého nebe přišla smutná zpráva, že nás v lednu navždy opustil dlouholetý externí člen výboru Vexilogického klubu ing. Michael Kroupa, CSc. Jeho odchod je o to bolestnější, že odešel v rozkvětu svých tvůrčích sil, 29. září 1991 by oslavil teprve čtyřicáté narozeniny. Členem Vexilogického klubu se stal již v r. 1972, v roce 1975 ukončil s výborným prospěchem studium na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze. Od r. 1976 učil organickou chemii na agronomické fakultě Vysoké školy zemědělské v Českých Budějovicích. V roce 1984 získal vědeckou hodnost kandidáta zemědělských a lesnických věd. Řadu let se zabýval vlivem zemědělské výroby na znečištění povrchových a podzemních vod a publikoval kolem 40 odborných prací. Letos měl předložit docentskou habilitační práci. K jeho zálibám patřilo kromě vexilogie sbíráni motýlů a pedagogická činnost. V našem zpravodaji publikoval dva příspěvky /o praporu mahdistického povstání a o historických vlajkách Indie/. Hlavním přínosem pro náš klub však byly jeho výtvarné schopnosti, během osmnácti let namaloval pro Vexilogii

přes 1 600 kreseb vlajek, znaků a emblémů. Tragická smrt ing.
Michaela Kroupy, CSc., znamená trvalou ztrátu pro náš klub.
Čest jeho památce!

abr

XIV. MEZINÁRODNÍ VEXILOLOGICKÝ KONGRES

se bude konat v Barceloně od 30. června do 5. července 1991.
Pořádá jej z pověření FIAV Katalánská vexilogická společnost
/Associació Catalana de Vexil·lologia/. Kongresový sekretariát
řídí paní Anna M. Galanová, Minería, 17, 3r. 9a. 08038 Barce-
lona. Předběžné náklady odhaduje sekretariát na 25 000 peset
na osobu /dopravod bude mít slevu 10 000 peset/. Na programu
jsou přednášky, semináře, výlet do Sant Sadurní d'Anoia, Ná-
mořního muzea, dějiště Olympijských her 1992 a Monserratu. jt

SUMMARY

The leading article by J. Martykán deals with emblems and flags of political parties in Turkey. J. Tenora has slightly modificate his lecture that was delivered at the 13th ICV under the title "Let Us Cut the Umbilical Cord Binding Vexillology with Heraldry" for this issue. It appears on p. 1593 - 1598. O. Tarnovskij discusses Georgian national flags in use since 1917. He mentions the present flag approved by the Law of 28 December 1990 and calls the reader's attention to the fact that the present flag contains the same colours in its canton as the Georgian banner shown in Libro de Conoscimento /a black flag with five white crosses/. A note on p. 1601 and 1602 describes proposals for the Czech, Moravian, and Slovak flags drew by the members of the Vexillology Club in 1990. The regular section "New Flags" is devoted to new flags of Lithuania, Estonia, Armenia, the Gagauz Republic /the drawing of wolf's head is taken from Turkish newspapers/, Azerbaijan, Kazakhstan, Bulgaria, and Iraq. Two proposals for the arms of Azerbaijan together with new arms of Georgia are shown on p. 1605. The section "New arms" mentions new arms of Estonia and the discussions on the new arms of the Russian Federation. The new arms of Mozambique /bearing the inscription REPUBLICA DE MOÇAMBIQUE/ of 2 November 1990 is also reported. The obituary informs of the death of Michael Kroupa who was the author of more than 1,600 drawings in this periodical.

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilogického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Seifertova ulice 53, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen pouze členům klubu. Toto číslo připravil ing. Aleš Brožek za spolupráce doc. dr. Ludvíka Muchy, CSc. Výtvarně spolupracoval mgr. Pavel Fojtík a Aleksandr Nikodimovič Basov.

Duben 1991

č. 81